

Παγιώνεται η κάμψη της απασχόλησης στον κατασκευαστικό και μελετητικό κλάδο

Δυσοίωνες διαγράφονται οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές για τον κατασκευαστικό και μελετητικό κλάδο, σύμφωνα με τα στοιχεία των μελετών που έχουν δει το φως της δημοσιότητας το τελευταίο διάστημα. Το κυριότερο συμπέρασμα από τις αναλύσεις αυτές είναι η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης των -ήδη ορατών- αρνητικών φαινομένων (ραγδαία μείωση στο μέγεθος της απασχόλησης, πτωχεύσεις επιχειρήσεων, κλπ.) που θα προκύψουν από τη διαφαινόμενη μετεξέλιξη της κάμψης, που σήμερα χαρακτηρίζει τον κατασκευαστικό κλάδο, σε κρίση.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΠΕΡΑΣ

Ως βασικές αιτίες των δυσοίωνων προοπτικών αναδεικνύονται: α) Η απότομη μείωση της ζήτησης για δημόσιες χρηματοδότησης τεχνικά έργα, η οποία εμφανίζεται ύστερα από μία δεκαετία συνεχούς μεγέθυνσης του εγχώριου κατασκευαστικού κλάδου (από 5,1 δισ. ευρώ το 1995 σε 14,9 δισ. ευρώ το 2004), σε συνδυασμό με β) την υψηλότερη -ποσοστιαία- εξάρτηση των εσόδων των μεγαλύτερων εταιρειών του κλάδου από τα δημόσιες χρηματοδότησης έργα, γ) τις ελάχιστες -ουσιαστικές- προσπάθειες δραστηριοποίησης των ελληνικών επιχειρήσεων σε αγορές του εξωτερικού, δ) τα προβλήματα, καθυστερήσεις, αλλά και καλλιέργεια προσδοκιών έξω από κάθε ρεαλιστική πρόβλεψη, στα

ζητήματα της κατασκευής τεχνικών έργων μέσω ΣΔΙΤ, καθώς και ε) η καχεκτική ανάπτυξη της εγχώριας αγοράς real estate.

Η πιθανή ύφεση που θα διανύσει ο κλάδος μεσοπρόθεσμα αναμένεται να οδηγήσει έναν μεγάλο αριθμό εργαζομένων εκτός κλάδου. Μία πρώτη ένδειξη που επιβεβαιώνει αυτή τη μεσοπρόθεσμη προοπτική είναι η -κατά δήλωση των εταιρειών- μείωση του προσωπικού των 25 εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών κατασκευαστικών εταιρειών κατά 13%, την περίοδο Σεπ. 2003 - Σεπ. 2004, μείωση, που μάλλον είναι κατά πολύ υψηλότερη, εάν ληφθεί υπόψη η ηγγή δεδομένων. Εάν, πάντως, υποθεθεί ότι με πανομοιότυπο τρόπο έχει κινηθεί το μέγεθος της απασχόλησης και στις υπόλοιπες

επιχειρήσεις του κατασκευαστικού κλάδου τότε η συνολική μείωση των απασχολούμενων ανέρχεται σε, περίπου, 44.500 εργαζομένους μόνο για το 2004, ενώ μέχρι και σήμερα (Ιούνιος 2005), το μέγεθος εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 65.000 απασχολούμενους. Το πρόβλημα γίνεται ακόμη εντονότερο εάν περιληφθεί η διάσταση που θέτει η κατανόηση της απασχόλησης στον κλάδο, αφού αποδεικνύεται ότι αυτοί που θα πληγούν περισσότερο θα είναι ανθρώπινο δυναμικό με χαμηλό επίπεδο κατάρτισης από τα κατώτατα στρώματα εκπαίδευσης, δηλαδή με πολύ χαμηλές πιθανότητες ανεύρεσης εργασίας σε άλλο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Ειδικά για την κατηγορία των Διπλωματούχων Μηχανικών αναμένεται ότι και αυτή θα πληγεί από τη διαφαινόμενη κρίση στον εγχώριο κατασκευαστικό κλάδο με σαφώς μικρότερη, όμως, ένταση από αυτήν των υπολοίπων κατηγοριών απασχολούμενων, όπως τουλάχιστον αναδεικνύουν τα βασικά συμπεράσματα δύο ερευνών αξιόπιστων φορέων.

- Της έρευνας του ΕΜΓΠ - ΤΕΕ (ΜΙΡΒ), που πραγματοποιήθηκε το 2003
- Της έρευνας για τις Ανάγκες των Επιχειρήσεων σε Ειδικότητες Αιχμής για την τριετία 2005-2007, που πραγματοποιήσε ο ΣΕΒ.

Η σημερινή κατάσταση

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, σύμφωνα με πρόσφατη εργασία του ΙΟΚ, ο εγχώριος κατασκευαστικός κλάδος πετυχαίνει συ-

νεχώς υψηλό ρυθμό μεγέθυνσης, τριπλασιάζοντας, σχεδόν, σε απόλυτες τιμές το μέγεθός του, από 5,1 δισ. ευρώ το 1995 σε 14,9 δισ. ευρώ το 2004, σημειώνοντας Μέσο Ετήσιο Ρυθμό Μεταβολής (ΜΕΡΜ) 12,6%. Στην εργασία διαπιστώνε-

ται ότι από το 1995 μέχρι και το 1999 το συνολικό κατασκευαστικό προϊόν μεγεθύνεται με διαρκώς αυξανόμενους ρυθμούς (ΜΕΡΜ 13,3%), ενώ την επόμενη περίοδο μέχρι και το 2004 το προϊόν του κλάδου μεγεθύνεται μεν, με ολόένα και

Σημείωση: Το παρόν θέμα στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε στοιχεία και αναλύσεις του ΙΟΚ, χωρίς να αποτελεί στο σύνολό του θέσεις του ΙΟΚ και είναι κείμενο ενημέρωσης και προβληματισμού για το ΤΕΕ.

Π.1: Σύνθεση Συνολικού Προϊόντος Κατασκευαστικού Κλάδου

ΕΤΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ		ΙΔΙΩΤΙΚΑ		Σύνολο	Ετήσια % Μεταβολή
	(Νόμιμη Δραστηριότητα)					
	Σε δισ. ευρώ	Κατανομή (%)	Σε δισ. ευρώ	Κατανομή (%)		
1997	2,2	34,2	4,1	65,8	6,3	12,50
1998	2,6	35,8	4,6	64,2	7,2	14,29
1999	3,5	41,4	4,9	58,6	8,4	16,67
2000	4,6	47,4	5,1	52,6	9,7	15,48
2001	5,2	47,6	5,7	52,4	10,9	12,37
2002	5,8	47,5	6,4	52,5	12,2	11,93
2003	6,4	47,1	7,2	52,9	13,6	11,48
2004	7,1	47,3	7,9	52,7	14,9	9,56

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΚ.

Π.2: Γεωγραφική Κατανομή Τεχν. Επιχειρ.-Γεωγρ. Κατ. ΑΕΠ (2003)

Γεωγραφικά διαμερίσματα	(%) Κατανομή επιχειρήσεων	(%) Κατανομή ΑΕΠ
Θράκη	2,3%	1,3%
Ν. Ιονίου	2,8%	1,7%
Ήπειρος	3,9%	2,5%
Θεσσαλία	5,9%	6,1%
Λοιπή Στερεά	6,0%	8,4%
Θεσσαλονίκη	7,2%	11,3%
Πελοπόννησος	10,1%	9,2%
Λοιπή Μακεδονία	11,3%	11,4%
Ν. Αιγαίου	15,3%	10,4%
Πρωτεύουσα	35,2%	37,7%
Σύνολο	100,00%	100,0%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΚ.

χαμηλότερους ρυθμούς δε (ΜΕΡΜ 11,3%). Άμεση συνέπεια της συνεχούς μεγέθυνσης του κατασκευαστικού προϊόντος με υψηλούς ρυθμούς είναι η διαρκώς αυξανόμενη συνεισφορά του στη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Το 1995 ο κατασκευαστικός κλάδος συμμετείχε με 6,4% στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, σε τρέ-

σμιο επίπεδο τον διακρίνει, δηλαδή, αυτό της δραστηριοποίησης πολυάριθμων μικρού μεγέθους επιχειρήσεων, αφού σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία κατά το 2003 δραστηριοποιούνται σε αυτόν 47.000 επιχειρήσεις. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η γεωγραφική κατανομή των τεχνικών επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων στον κλάδο εμφανίζει ισχυρή θετική συσχέτιση με την

αύξηση του μεριδίου των εταιρειών της ανώτατης και της αμέσως ανώτερης τάξης επί του συνολικού κατασκευαστικού προϊόντος (από 19% το 1998 σε 25,2% το 2003 για τις εταιρείες Η' / 7ης τάξης και από 8,2% το 1998 σε 10,6% το 2003 για τις εταιρείες Ζ' / 6ης τάξης) η οποία οφείλεται στην ταχύτερη αύξηση της δημόσιας κατασκευαστικής δραστηριότητας σε σχέση με την ιδιωτική και, κατά κύ-

Π.3: Συμμετοχή Εταιρειών Ανώτερων Τάξεων ΜΕΕΠ στο Συνολικό Κατασκευαστικό Προϊόν

Έτος	Συμμετοχή εταιρειών Η' τάξης- νέας 7ης από το 2002	Συμμετοχή εταιρειών Ζ' τάξης- νέας 6ης από το 2002	Άθροισμα
	1997	19,3%	
1998	19,0%	8,2%	27,2%
1999	22,2%	10,0%	32,2%
2000	27,1%	11,3%	38,4%
2001	27,5%	10,2%	37,7%
2002	25,2%	10,3%	35,5%
2003	25,6%	10,6%	36,2%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΚ.

Π.4: Συμμετοχή Εταιρειών Ανώτερων Τάξεων ΜΕΕΠ στα Δημόσια Έργα

Έτος	Συμμετοχή εταιρειών Η' τάξης- νέας 7ης από το 2002	Συμμετοχή εταιρειών Ζ' τάξης- νέας 6ης από το 2002	Άθροισμα
	1997	47,8%	
1998	45,0%	18,2%	63,2%
1999	45,6%	18,7%	64,3%
2000	49,2%	19,5%	68,7%
2001	50,3%	19,5%	69,8%
2002	48,8%	19,3%	68,1%
2003	50,1%	19,8%	69,9%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΚ.

χουσες τιμές, ενώ κατά το 2004 εκτιμάται ότι η συμμετοχή του ανέρχεται σε 9,1%. Εστιάζοντας στη σύνθεση του προϊόντος του κατασκευαστικού κλάδου διαπιστώνεται η διαχρονικά αυξανόμενη σημαντικότητα των δημοσίων τεχνικών έργων (ΜΕΡΜ για την περίοδο 1997-2004, 18,2%) έναντι της ιδιωτικής δραστηριότητας (ΜΕΡΜ για την περίοδο 1997-2004, 9,8%) με αποτέλεσμα η ποσοστιαία συμμετοχή της τελευταίας, κατά το 2004, να αποτελεί το 52,7% του συνόλου έναντι του 65,8% του 1997. Σημειώνεται, όμως, ότι κατά τα πιο πρόσφατα έτη, 2000-2004, τα δύο μεγέθη φαίνεται να ακολουθούν παρόμοιους ρυθμούς μεγέθυνσης (ΜΕΡΜ της ιδιωτικής δραστηριότητας 11,56% έναντι 11,46% της δημόσιας). Όσον αφορά την επιχειρησιακή διάρθρωση διαπιστώνεται ότι ο κλάδος δεν διαφοροποιείται ως προς το βασικό χαρακτηριστικό που σε παγκό-

ανάλογη κατανομή του ΑΕΠ που καθεμία από τις γεωγραφικές περιοχές πετυχαίνει (συντελεστής συσχέτισης 0,97). Αυτή η διαπίστωση αποτελεί μία ισχυρή ένδειξη ότι και σε περιφερειακό επίπεδο της Ελλάδας ο κατασκευαστικός κλάδος λειτουργησε ως μοχλός οικονομικής ανάπτυξης. Η εξέταση της κατανομής του συνολικού προϊόντος του κατασκευαστικού κλάδου ανάμεσα στις εταιρείες των ανώτερων τάξεων του ΜΕΕΠ – τις, κατά τεκμήριο, μεγαλύτερες, δηλαδή, κατασκευαστικές εταιρείες στη χώρα – κατέδειξε διαχρονική

ριο λόγο, στην αύξηση των προϋπολογισμών των δημοπρατούμενων δημοσίων έργων και την εξ αυτού του λόγου μετατόπιση της κατασκευαστικής δραστηριότητας προς μεσαίου και μεγάλο μεγέθους δημόσια έργα. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι 8.071 μικρές, ατομικές κυρίως, επιχειρήσεις των τάξεων Α1, Α2, Ι1 και Ζ1 του ΜΕΕΠ που λαμβάνουν μέρος σε διαγωνισμούς έργων προϋπολογισμού μέχρι 1,5 εκατ. ευρώ έχουν μερίδιο από τη συνολική πίτα της τάξης του 5%, περίπου, ενώ εκτιμάται ότι ο μέσος ετήσιος κύκλος εργασιών κα-

audio brain α.ε. μελέτες, προδιαγραφές μηχανικών
 ΗΧΗΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΩΝ • ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΑ
 • ΜΙΚΡΟΦΩΝΙΚΑ • ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ • ΚΛΕΙΣΤΑ ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ C.C.T.V.
 • ΠΡΟΒΟΛΙΚΑ • DIGITAL MULTIROOM ΟΙΚΙΩΝ, ΓΡΑΦΕΙΩΝ • HOME CINEMA
 Αμμοχώστου 6, Χαλάνδρι • 210 6899300 • e-mail: audiob@otenet.gr • www.audiobrain.gr
 Θεσσαλονίκη: Ιουστινιανού 21 & Κηφισίας • 2310 434276 • e-mail: abias@abias.com.gr

θεμίας απ' αυτές κυμαίνεται μεταξύ 30.000 – 50.000 ευρώ.

Από τις ανωτέρω αναλύσεις προκύπτουν τρεις αρκετά ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις για τις εταιρείες των ανωτέρων τάξεων:

- ✓ Με τον τρόπο που οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις επέλεξαν να συγχωνευτούν δεν προκύπτει, κατ' αρχήν, αύξηση της συγκέντρωσης στον κλάδο, σε επίπεδο εργοληπτικών τάξεων, αφού πολλές από τις κατασκευαστικές εταιρείες 7ης και 6ης τάξης επέλεξαν να μην ενδυναμωθούν ουσιαστικά αλλά εκμεταλλεύμενες μόνο το γράμμα του νόμου, συγχωνεύτηκαν με μεγάλο αριθμό μικρότερων ή και πολύ μικρότερων επιχειρήσεων.
- ✓ Η πλειοψηφία των εταιρειών 7ης αλλά και 6ης τάξης εξαρτούν πάνω από το 80% των εσόδων τους από τα δημόσια έργα ενώ σε μερικές εξ αυτών το ποσοστό συμμετοχής των δημοσίων έργων στο σύνολο της δραστηριότητάς τους είναι άνω του 90%.
- ✓ Ελάχιστες από αυτές τις εταιρείες έχουν έσοδα που προέρχονται από το εξωτερικό. Το συμπέρασμα που προκύπτει από τις δύο τε-

λευταίες διαπιστώσεις είναι ότι ο μονοδιάστατος προσανατολισμός των εταιρειών των ανωτέρων τάξεων του ΜΕΕΠ προς τα εγκώρια δημόσια έργα εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους εάν έγκαιρα δεν προσανατολιστούν και σε διαφορετικά είδη έργων και επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Μία πρώτη ένδειξη αυτών των κινδύνων διαπιστώνεται από την εξέταση των μεγεθών των ισολογισμών των εταιρειών 7ης τάξης για το έτος 2004. Από τη διαχρονική εξέταση των μεγεθών των ισολογισμών των εταιρειών 7ης τάξης (2004/2003) διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

- Σημαντική μείωση κατά 11,3% του κύκλου εργασιών του συνόλου των επιχειρήσεων - Μόλις δύο από τις 14 εταιρείες εμφανίζουν υψηλότερο κύκλο εργασιών το 2004 έναντι του 2003, παρότι ήταν το Ολυμπιακό Έτος • Υψηλότετη μείωση των καθαρών κερδών των εταιρειών κατά 19,3% ως σύνολο – Μόλις 4 από τις 14 εταιρείες εμφανίζουν υψηλότερα κέρδη το 2004 έναντι του 2003, ενώ η ΑΛΤΕ εμφανίζει ζημία • Αξιοπρόσκετη αύξηση του συνόλου των υποχρεώσεων από 1,4 δισ. ευρώ το 2003 σε 1,5 δισ. ευρώ το 2004 (4,7%), η οποία οφείλεται κα-

τά κύριο λόγο στην αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων 9 εταιρειών και λιγότερο στην αύξηση των μεσομακροπρόθεσμων υποχρεώσεων 6 εταιρειών • Ανυπαρξία επενδύσεων αφού το μέγεθος των ιδίων κεφαλαίων παρέμεινε στάσιμο σε 2,1 δισ. € περίπου, ενώ το μέγεθος των καθαρών παγίων μειώθηκε κατά 6,7% από 1,47 δισ. ευρώ σε 1,38 δισ. ευρώ.

Βάσει των ανωτέρω διαπιστώσεων συμπεραίνεται ότι ο κλάδος, ακόμα και όταν εκφράζεται από τα χρηματοοικονομικά μεγέθη των εταιρειών της 7ης τάξης, γιατί για τις μικρότερες τάξεις τα μεγέθη ήταν δεδομένα αρνητικά, διανύει μία από τις χειρότερες χρονιές των τελευταίων ετών αφού εμφανίζεται σημαντικός περιορισμός των δραστηριοτήτων του, γεγονός που οφείλεται τόσο στην καθυστέρηση των αποπληρωμών εκτελεσμένων έργων όσο και στη μη ανάθεση νέων έργων.

Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το φαινόμενο της ανυπαρξίας επενδυτικών σχεδίων ταυτόχρονα με την αύξηση του δανεισμού αφού ο συνδυασμός αυτός εγκυμονεί σοβαρότατους κινδύνους για το άμεσο μέλλον των εταιρειών.

Ιδιωτικά έργα

Εστιάζοντας στην πρόσφατη εξέλιξη της εγκώριας ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας - βάσει του όγκου που αντιστοιχεί στις κατ' έτος εκδοθείσες άδειες- κατά τα πέντε τελευταία έτη διαπιστώνεται ότι στο σύνολο της χώρας αυξάνεται με ΜΕΡΜ 4,9% (από 59,4 εκ. κ.μ. το 1999 σε 75,6 εκ. κ.μ. το 2004, ήτοι, συνολική αύξηση 27,3%) ξεπερνώντας συνεχώς τα 70 εκ. κ.μ. από το 2001 και μετά, φαινόμενο που έχει να επαναληφθεί από την περίοδο 1977-1980.

Σημειώνεται ότι ο ηπιότερος ρυθμός μεγέθυνσης των ιδιωτικών έργων την περίοδο

2000-2004 συγκριτικά με την περίοδο 1995-2000 κρίνεται αναμενόμενος αφού -όπως και στην περίπτωση των δημοσίων έργων- ο κλάδος πετυχαίνει να μεγεθύνεται με ταχείς ρυθμούς για οκτώ συνεχόμενα έτη (πλην του 1999, όπου σημειώθηκε μείωση κατά 8%) αυξάνοντας συνεχώς την παραγωγική του δυναμικότητα, με αποτέλεσμα να βρίσκεται διαρκώς στα υψηλότερα επίπεδα δραστηριότητας των 25 τελευταίων ετών.

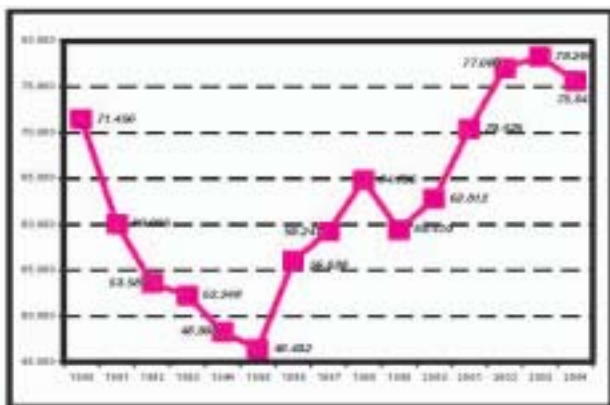
Σχετικά με την κατανομή της συνολικής ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας διαπιστώνεται ότι διαχρονικά σημαντικότερη περιφέρεια είναι αυτή της Αττικής (συμμετέχει κατά μέσο όρο κατά 28,5% στο σύνολο) ενώ αμέσως με-

τά κατατάσσεται η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας (συμμετοχή κατά μέσο όρο κατά 20,1%).

Ως αιτία των σημαντικά διαφορετικών μορφών εξέλιξης της εγκώριας ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας -συνεχιζόμενη ύφεση την περίοδο 1990-1995, συνεχής ανάκαμψη την περίοδο 1995-2003 (πλην 1999)- αναδείχθηκε μία σειρά οικονομικών πολιτικών που ακολουθήθηκαν από το 1995 και μετά, όπως:

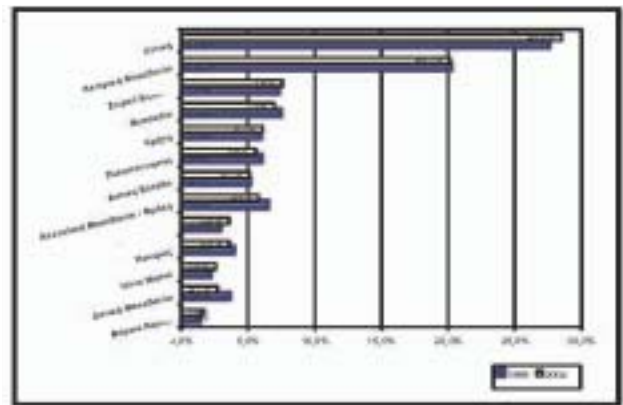
- η απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης,
- η πολιτική της σκληρής δραχμής,
- η σταδιακή μείωση του πληθωρισμού και η ανάλογη μείωση των επιτοκίων ως αποτέλεσμα της πτώσης του πληθωρισμού,

Δ.3: Ιδιωτική Οικοδομική Δραστηριότητα στο Σύνολο Χώρας (όγκος χε κιλ. m³)

Πηγή: Στοιχεία ΕΣΥΕ

Δ.4: Περιφερειακή Κατανομή Ιδιωτικής Οικοδομικής Δραστηριότητας, Βάσει Όγκου, 1999 & 2004

- η φορολογική έκπτωση των τόκων πρώτης κατοικίας χωρίς περιορισμούς από το φορολογητέο εισόδημα για τα στεγαστικά δάνεια που έχουν συναφθεί μέχρι τις 31/12/2002,
- η, σχεδόν κατ' έτος, ανακοίνωση αναστολής εφαρμογής ΦΠΑ στην οικοδομή, καθώς και μία σειρά οικονομικών εξελίξεων όπως:
- η κατακόρυφη -κατά τα πιο πρόσφατα έτη- μείωση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων, η οποία προέκυψε από τον ανταγωνισμό των τραπεζών και
- η γενικότερη ύφεση των κεφαλαιαγορών - χρηματαγορών που διαπιστώνεται σε παγκό-

σμιο επίπεδο, κατά τα πιο πρόσφατα έτη.
 Τα γεγονότα αυτά συνείναν στη συνεχή (μερικές φορές ακόμη και εκρηκτική) αύξηση της ζήτησης για στεγαστικά δάνεια, η οποία συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, παρά το γεγονός ότι σχεδόν όλοι οι σχετικοί αναλυτές χαρακτηρίζουν υπερβολικές τις εγχώριες τιμές των ακινήτων, ειδικότερα στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας.
 Η κάμψη της οικοδομικής δραστηριότητας κατά 3,4% το 2004 έναντι του 2003, βάσει του όγκου των εκδοθεισών οικοδομικών αδειών, οφείλεται:
 α) στη φυσιολογική κόπωση της αγοράς ύ-

στερα από την πολυετή και έντονη άνοδο,
 β) στην πολιτική συγκράτησης που υιοθετούν οι κατασκευαστές, ως προς την ανέγερση νέων οικοδομών, ώστε να μην ανατραπεί η σχέση προσφοράς - ζήτησης ακινήτων, γεγονός που θα σήμαινε την γρήγορη υποχώρηση των τιμών,
 γ) στα προβλήματα ρευστότητας των κατασκευαστών, εξαιτίας των πολλών απούλητων μεγάλων και ακριβών διαμερισμάτων και γραφείων και
 δ) στην αύξηση του κόστους της κατασκευής λόγω της ανόδου των τιμών των καυσίμων και των οικοδομικών υλικών.

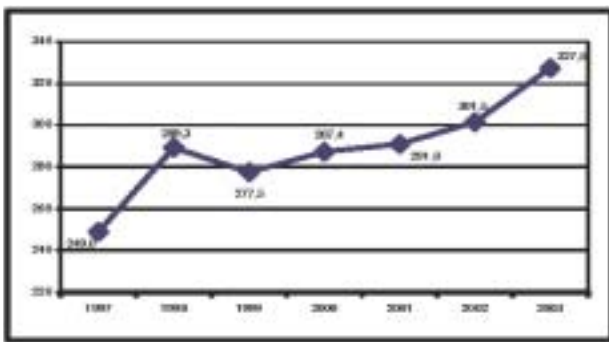
Η απασχόληση

Σχετικά με τα ποσοτικά χαρακτηριστικά διαπιστώθηκε ότι η συνεχής μεγέθυνση του εγχώριου κατασκευαστικού κλάδου, κατά τα πιο πρόσφατα έτη, συνέβαλε καίρια στη διαχρονική αύξηση του μεγέθους της απασχόλησης

(ΜΕΡΜ 4,7%). Τονίζεται ότι στο μέγεθος της άμεσης απασχόλησης που παρουσιάζεται υπολογίζονται οι επιστήμονες, οι τεχνικοί υπάλληλοι και το λοιπό εργατοτεχνικό προσωπικό ενώ δεν περιλαμβάνεται το μελετητικό δυναμικό, το οποίο αριθμεί 15.000, περίπου, ενεργούς μελετητές, κατά το 2003.
 Διαχρονικά αυξημένο εμφανίζεται και το πο-

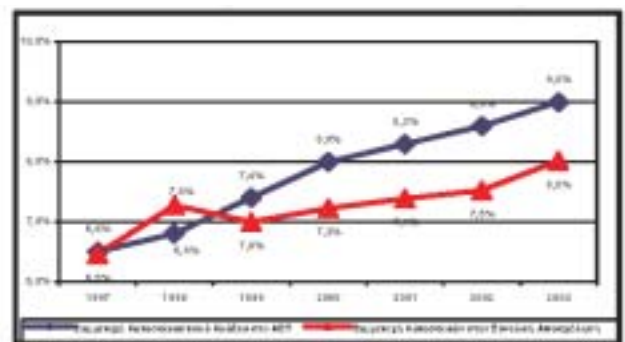
σοστό που αποτελούσαν το 6,5% των συνολικά απασχολούμενων στην Ελλάδα κατά το 2003 εμφανίζονται να αποτελούν το 8%. Αυτή η εξέλιξη μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα κρίσιμη για τη συνολική εικόνα της ελληνικής οικονομίας αφού η πορεία της απασχόλησης στον κατασκευαστικό κλάδο, από το 1999 και μετά, έρχεται σε αντίθεση με την πορεία της απα-

Δ.5: Απασχόληση στις Κατασκευές (Χιλιάδες)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ετήσιων Ερωτημάτων Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ

Δ.6: (%) Συμμετοχή στο ΑΕΠ & στην Απασχόληση

στις κατασκευές, αφού η απασχόληση στον κλάδο από 249 χιλιάδες εργαζομένους το 1997, αυξήθηκε κατά 32% προσεγγίζοντας τους 328 χιλιάδες εργαζομένους το 2003

σοστό με το οποίο συμμετέχει η απασχόληση στον κατασκευαστικό κλάδο στη συνολική απασχόληση στην ελληνική οικονομία αφού ενώ το 1997 οι άμεσα απασχολούμενοι στις κατα-

σχύσεις στους υπόλοιπους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, γεγονός που συνεισφέρει και στη συγκράτηση της ανεργίας (από -1% έως -2,6%, στη διάρκεια των τελευταίων ετών).

Απασχόληση ανά ειδικότητα

Από την ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών των απασχολούμενων διαπιστώθηκε ότι κατά το 2003 απασχολούνται στον κλάδο των κατασκευών συνολικά 45.000 Διπλωματούχοι Μηχανικοί, εκ των οποίων οι 12.500, περίπου, είναι μελετητές, οι 8.000 - 9.000 απασχολούνται στον δημόσιο τομέα (δημόσια υπηρεσία, ΝΠΔΔ, δημόσια επιχείρηση, ΟΤΑ), ενώ οι υπόλοιποι 23.500 - 24.500, περίπου, απασχολούνται στην κατασκευή έργων είτε συμμετέχοντας σε ιδιωτικές εταιρείες και επιχειρήσεις

είτε ασκώντας ελεύθερο επάγγελμα. Εκτιμάται ότι το 50,5% των 45.000 διπλωματούχων μηχανικών που απασχολούνται στον κλάδο των κατασκευών κατά το 2003 είναι πολιτικοί μηχανικοί και αρχιτέκτονες μηχανικοί ενώ ιδιαίτερα χαμηλό εκτιμάται το ποσοστό συμμετοχής των χημικών μηχανικών, μόλις 1,27%, εξαιτίας του γεγονότος ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτής της ειδικότητας απασχολείται, λόγω αντικειμένου, στον μεταποιητικό κλάδο.

Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή των διπλωματούχων μηχανικών στον κλάδο των κατασκευών κατά το 2003 διαπιστώνεται ότι στην

Αθήνα συγκεντρώνεται το 63,3% των Αρχιτεκτόνων, το 74,9% των Μηχανολόγων Ηλεκτρολόγων, το 91% των Μεταλλειολόγων και το 64,1% των Ναυπηγών, ενώ υψηλή συγκέντρωση παρατηρείται στη Θεσσαλονίκη στους Μηχανολόγους Μηχανικούς 23,7% και στους Ηλεκτρολόγους/ Μηχανολόγους 18,7%. Εντονότερη παρουσία στην υπόλοιπη Ελλάδα φαίνεται να έχουν Πολιτικοί Μηχανικοί (33,2%) και οι Ηλεκτρολόγοι Μηχανικοί (40,4%).

Το πλήρους απασχόλησης Διοικητικό Υπαλληλικό δυναμικό στις κατασκευές ανέρχεται σε, περίπου, 5.000 κατά το 2003, ενώ και σε ό-

λη την εξεταζόμενη περίοδο ο αριθμός τους είναι σχετικά χαμηλός σε σχέση με αυτόν των συνολικά απασχολούμενων στον κλάδο, γεγονός που αιτιολογείται από την πρακτική που ακολουθείται από τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων του κλάδου στην αντιμετώπιση των τεχνικών έργων -και ειδικότερα στα μικρού προϋπολογισμού έργα - όπου η προσοχή στρέφεται στο καθαρά κατασκευαστικό κομμάτι και λιγότερο σε αυτό της διοίκησης - διαχείρισής του (project management).

Σχετικά με την κατηγορία των Πτυχιούχων Μηχανικών αποφοίτων ΤΕΙ, και σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΟΚ, στον εγχώριο κατασκευαστικό κλάδο απασχολούνται, κατά το 2003, περίπου 12.500 εργαζόμενοι, περίπου οι μισοί δηλαδή, από τους 26.000 ενεργούς αποφοίτους ειδικότητας Μηχανικών Τεχνολογικής Εκπαίδευσης. Εκτιμάται ότι οι 3.000 - 4.000 εξ αυτών απασχολούνται στον δημόσιο τομέα (δημόσια υπηρεσία, ΝΠΔΔ, δημόσια επιχείρηση, ΟΤΑ), ενώ οι υπόλοιποι 8.500 - 9.500 απασχολούνται στην κατασκευή έργων είτε ως εργαζόμενοι σε ιδιωτικές επιχειρήσεις είτε ασκώντας ελεύθερο επάγγελμα. Οι πιο συχνές ειδικότητες Μηχανικών Τεχνολογικής Εκπαίδευσης στον εγχώριο κατασκευαστικό κλάδο είναι αυτές των Δομικών Έργων, του Ηλεκτρολόγου, του Ηλεκτρονικού, του Μηχανολόγου, των Έργων Υποδομής και του Τοπογράφου Μηχανικού.

Αναφορικά με την τελευταία και πιο πληθνή κατηγορία απασχολούμενων στον κλάδο, τους Εργατοτεχνίτες, διαπιστώνεται ότι κατά το 2003 ανέρχονται σε 277.500 εργαζόμενους, αποτελώντας το 84,7% των συνολικά απασχολούμενων στον κλάδο, αυξημένοι, δηλαδή κατά 19,7%, σε σχέση με το 1997 (231.856 εργαζόμενοι, 93,1% του συνόλου).

Τα πολύ αυξημένα ποσοστά συμμετοχής της εν λόγω κατηγορίας απασχολούμενων στο συνολικό μέγεθος της απασχόλησης στον κατασκευαστικό κλάδο ουσιαστικά υποδηλώνει ότι η διαχρονική εξέλιξη του μεγέθους των εργατοτεχνιτών διαμορφώνει και τη διαχρονική εξέλιξη του συνόλου των απασχολούμενων. Από την εξέταση της διαχρονικής εξέλιξης της κατανομής του εργατοτεχνικού προσωπικού παρατηρούνται φαινόμενα απότομης μείωσης ή αύξησης των μεγεθών κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, γεγονός που κρίνεται ως βασικό χαρακτηριστικό του κλάδου αφού οφείλεται στην εύκολη και συχνή είσοδο και έξοδο επαγγελματιών, στη μη καταγεγραμμένη εργασία, καθώς και στην κάλυψη αναγκών για τις ανάγκες των έργων από οικονομικούς μετανάστες μη καταγεγραμμένους.